

Advokat Trond Selvikvåg
Kluge Advokatfirma
Olav Kyrres gate 21
Stavanger

Særheim, 12. mars 2021

Oversendelse av rapport om konsekvensene for eiendommene gnr. 81, bnr. 4 og gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim av en utvidelse av veien fram til den store energiparken for kraftintensiv industri på Hetlandsskogens eiendom - gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim

Vedlagt oversendes en rapport om konsekvensene for to gardsbruk på Tengesdal, gnr. 81, bnr. 4 og gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim, dersom det blir bygd en stor industripark for kraftintensiv industri på Hetlandsskogens eiendom. Jeg har også sett på avbøtende tiltak og kommet med noen forslag til endring av utkastet til reguleringsplan. Det vil være opp til partene om de vil bringe disse forslagene videre til planmyndighetene.

Med hilsen

Olav Magne Tonstad

Kopi: Advokat Paul Aakre
Bjørn Runar Tengesdal
Svein Roald Tengesdal
Asbjørn Tengesdal
Rune Jonassen, daglig leder i Vial

Rapport om konsekvensene for eiendommene gnr. 81, bnr. 4 og gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim av en utvidelse av veien fram til den store energiparken for kraftintensiv industri på Hetlandsskogens eiendom - gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim

North Sea Energy Park (NSEP) planlegger etablering av en stor næringspark for kraftintensiv industri (batterifabrikk og datalagring) på Hetlandsskogens eiendom. Den planlagte næringsparken har et areal på 2700 dekar. I forbindelse med etableringen av næringsparken vil det bli behov for å utvide atkomstveien som går fra Tengesdalsvegen og fram til Hetlandsskogen. Det er utarbeidet et forslag til reguleringsplan for næringsparken og adkomstveien. Reguleringsplanen er nå til behandling i Bjerkreim kommune.

Oppdraget

Utvidelse av veien berører eiendommene gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim, som eies av Bjørn Runar Tengesdal, og gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim, som eies av Svein Roald Tengesdal.

Undertegnede er bedt om å vurdere ulike sider ved utvidelse av veien, så som:

- Hvilke problemer ervervet og utvidelsen av veien kan medføre for grunneierne?
- Hva som er mulig å gjennomføre av tiltak for å minimalisere ulempene?
- Hvilke økonomiske konsekvenser ervervet og endringene på veien til slutt vil medføre for grunneierne/eiendommene?
- Vurdering av avbøtende tiltak for å minimalisere ulempene.

Konkret er det følgende som skal vurderes:

- Konsekvenser av at melkekyrne ikke lenger kan krysse veien for å komme over til beitet som ligger sør for veien.
- Utfordringer med låg grunnvannstand. Avbøtende tiltak på grunn av dette.
- Konsekvenser av at veien utvides og det bygges gang- og sykkelsti langs veien.
- Konsekvenser av at veien heves, og forslag til avbøtende tiltak.
- Konsekvenser av at veien gjennom beitet utvides, så som redusert spredeareal og redusert beiteareal. Vurdering av avbøtende tiltak og økonomisk kompensasjon.
- Konsekvenser av større veiskråninger som en vil få på grunn av at veien heves. Vurdering av økonomisk kompensasjon på grunn av dette.
- Hvilke konsekvenser den økte trafikken og støyen vil få for driften av gardsbrukene?

Jeg tar i denne vurderingen utgangspunktet i det forslaget til reguleringsplan som nylig er sendt på høring. Under befaringen kom det fram at grunneierne ønsker visse endringer av planen, og de har synspunkter på hvordan veien bør utvides. Dette vil også bli kommentert i dette notatet.

Jeg vil forsøke å identifisere hvilke tapsposter som kan bli aktuelle, og hvordan de kan kompenseres. Jordbruksareal og spredeareal går tapt på grunn av veiutvidelsen, noe som vil føre til at gardsdriften må reduseres. Dette er foreløpige beregninger og anslag. De ulike tapspostene vil ikke bli verdsatt, så som erstatning, for fulldyrka jord, innmarksbeite og tapt

spredeareal. Når reguleringsplanen er vedtatt og veien er stukket ut, må tapspostene konkretiseres nærmere og partene bør søke å bli enige om en erstatning.

Den økte trafikkmengden og støyen vil sannsynligvis også føre til begrensninger og endringer i måten eiendommene kan drives. Dette må kartlegges nærmere.

Jeg deltok på befaringen 17. februar 2021, sammen med grunneiere, deres advokat og representanter for NSEP. Senere var jeg 22. februar på en ny befaring sammen med Asbjørn Tengesdal og Svein Roald Tengesdal. Jeg har senere vært på flere befaringer på egenhånd. I forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten har jeg snakket med Asbjørn Tengesdal, Svein Roald Tengesdal, advokat Paul Aakre, advokat Trond Selvikvåg og daglig leder i Via, Rune Jonassen. Jeg har drøftet ulike spørsmål med dem. Men det er jeg som er ansvarlig for opplysningene, vurderingene og ellers for innholdet i rapporten.

Eksisterende vei

Det er en kommunal vei som går inn til Hetland. Det er lite trafikk på veien i dag, og veien kan derfor også brukes som en gardsvei. På sletta er eksisterende vei ca. 4 meter brei. Her varierer høyden over terrengnivå fra noen få cm til opp mot ca. en halv meter. Med skråningene på begge sider er veien ca. 5,5 meter brei. Lengst vest mot travbanen ligger veien ca. 1 meter over terrengnivå. Det er i dag ikke grøfter på noen sider av veien. Det er gjerde på begge sider av veien.

Veien stiger noe der den går gjennom beitet. Veien er om lag like brei her. Det er en grøft på nordsiden av veien, og enkelte steder på sørsiden. På sørsiden av veien er det det også en bratt skråning. Det er gjerde på begge sider av veien.

I forbindelse med store nedbørsmengder flommer vannet i dag over veien på sletta. Det er ikke ofte dette har skjedd. Asbjørn Tengesdal sier at han husker at han har opplevd dette to ganger i hans levetid. Men han er blitt fortalt at det også skjedde en gang til mens han var liten. Siste gang det var storflom, var i desember 2015 i forbindelse med ekstremværet Synne. Da stod veien under vann i nærmere to dager.

Ny og utvidet vei

Den nye veien som skal bygges, skal ifølge den foreslåtte reguleringsplanen utvides til to felt, som hvert har en bredde på 3 meter, til sammen 6 meter. Veiskulderen skal ha en bredde på 0,75 meter. Mellom veien og gang- og sykkelveien skal det være en skulder på 0,75 meter og en trafikkdeler eller midtrabatt på 1,5 meter. Gang- og sykkelveien skal ha en bredde på 3,5 meter. Samlet bredde på veien blir 12,5 meter. Da er ikke veiskråningene regnet med. Det er ikke planlagt grøfter på noen sider av veien over sletta.

Det opplyses i forslag til reguleringsplan at det er høy risiko for fare for flom på Hetlandsvegen. Det vil si at det blir storflom en gang i løpet av 20 år. For å unngå fare for flom, skal veien på sletta heves slik at den kommer på om lag samme høyde som Tengesdalsvegen. Veien skal heves inntil 1,5 – 2 meter over dagens veihøyde. Det skal bygges stikkrenner under veien for å sikre flomveier for vannet. Det er ikke opplyst hvor stikkrennene skal bygges.

Veiskråningene vil komme i tillegg til selve veibredden. Det opplyses at skråningene på hver side vil ha en helning på 1:2. Det vil si at dersom veien heves to meter over terrengnivå, så vil skråningene få en bredde på 4 meter, til sammen 8 meter på begge sider av veien. Bredden på veien sammen med skråningene vil da øke inntil 20,5 meter, mot dagens bredde som er ca. 5,5 meter. Det vil si en økning på 15 meter. Veien over sletta er ca. 670 meter lang.

Trafikken på veien vil øke betraktelig på grunn av den nye industrien. Anslag over ansatte i industriparken når den er fullt utbygd, varierer noe i de ulike plandokumentene som er lagt fram. Det samme gjør trafikkmengden. Et anslag går ut på at industriparken vil gi arbeid til ca. 2000 personer, som alle må kjøre på Hetlandsvegen for å komme til og fra arbeid. I tillegg kommer kontainertransport og annen tungtrafikk. Det er forventet 3200 biler per dag, i tillegg mye tungtransport.

Konsekvenser for gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim

Eiendommen eies av Bjørn Runar Tengesdal, som ved årsskiftet overtok garden etter sin onkel, Asbjørn Tengesdal. Eiendommen har 177 dekar fulldyrka jord og 101 dekar innmarksbeite. Det leies ikke jordbruksareal i tillegg til eget areal. På garden drives det med melkeproduksjon og sauer. Buskapen består av 30 melkekyr, 55 kalver og ungdyr og 35 voksne sauer. Beitene ligger langt fra driftsbygningen. Det er derfor for langt å drive melkekyrne til innmarksbeitet. Det er ungdyra og sauene som beiter på innmarksbeitet. Melkekyrne beiter på den dyrka jorda som ligger sør for veien, som går inn til Hetland. Denne teigen har et areal på 65 dekar. Den består hovedsakelig av moldholdig morenejord. Jorda tåler derfor beitetrykk, slik at melkekyrne kan beite der. Den dyrka jorda på nordsiden av veien er mer myraktig, og den kan derfor ikke brukes til beite. Beiting der vil føre til at jorda blir sterkt opptråkket.

Feundergang

Bjørn Runar Tengesdal er avhengig av å drive kyrne over på motsatt side av veien både morgen og kveld. I dag er det lite trafikk på veien, slik at dette går forholdsvis greit. Veien stenges da av med grunder. Bjørn Runar Tengesdal mener at dette vil ikke være mulig etter at veien er utvidet og det er satt i gang virksomhet hos NSEP. Den økte trafikkmengden vil føre til at han ikke kan drive kyrne fram og tilbake på veien. For at han fremdeles skal kunne drive med melkeproduksjon, er han avhengig av å få kyrne over til andre siden av veien, for at de skal kunne beite der. Dette er uavhengig av om han bygger lausdriftsfjøs eller ikke. Det endelige kravet om lausdrift vil tre i kraft i 2034. Med båsfjøs må han drive melkekyrne over veien om morgenen og tilbake om kvelden. Med et lausdriftsfjøs med melkerobot, bør kyrne ha anledning til å gå fram og tilbake hele dagen. Uansett driftsopplegg vil det være behov for å bygge en undergang der melkekyrne kan gå fram og tilbake. Ved normal grunnvannsstand står grunnvannet ca. 2,5 meter lågere enn terrengnivået. Det må derfor installeres ei vannpumpe for å pumpe opp vannet som måtte stige opp i feundergangen for eksempel i forbindelse med store nedbørsmengder. Feundergangen må bygges i enden av fjøset, slik at melkekyrne kan gå direkte fra fjøset og over veien. Feundergangen er ikke med i reguleringsplanen. Det ble opplyst på møtet 17. februar at det ikke er behov for å lage en reguleringsplan for feundergangen. Men uansett bør den planlegges, og da i samråd med grunneieren.

Heving av terrenget på nordsiden av veien

Det er myraktig og fuktigere jord på nordsiden av veien. Dette arealet har en størrelse på 78 dekar. Arealet er for fuktig til at det kan brukes til beite. Det er opplyst at det vil bli mye overskuddsmasse i forbindelse med utbyggingen av industriparken, blant annet morene, grus og myrjord. Slike overskuddsmasser kan brukes til å heve jordbruksarealet på nordsiden av veien. Først må molda fjernes. Så må masse fylles på. Det må brukes grusmasser, og ikke grove steiner eller sprengt fjell. Når grusmassen er fylt på, må molda legges på igjen, og eventuelt kan en fylle på myrjord fra Hetlandsskogen, dersom det skulle være behov for det. Resultatet her vil bli fulldyrka jord på grus og morene. Denne jorda vil få bedre bæreevne enn det som myrjorda har i dag. Jorda vil tåle beitetrykk, slik at melkekyrne kan beite her. Dersom dette gjøres, vil det ikke lenger være nødvendig å drive melkekyrne over på sørsiden av veien for å beite der. Det vil sannsynligvis heller ikke være behov for feundergangen.

Dette er et forslag som bør undersøkes nærmere om det lar seg gjennomføre. Det må vurderes om hele eller deler av den fulldyrka jorda på nordsiden av veien skal heves. Det må lages en plan for dette. Dette er også noe som partene eventuelt må enes om.

Konsekvenser av at veien heves, og forslag til avbøtende tiltak

Det er opplyst at veien i forbindelse med ombyggingen og utvidelsen skal heves opptil 2,0 meter over eksisterende vei. Men mesteparten av veien vil ikke bli hevet så mye. Asbjørn Tengesdal er allerede i dag plaget av flom i forbindelse med mye nedbør, ved at vann blir stående på nordsiden av veien før det synker og trekker seg tilbake. Dette problemet blir sannsynligvis forsterket dersom veien heves. Veien vil bli en mur på tvers av dalen og sletta. Ei grøft på nordsiden av veien vil kunne «fange opp» noe av overflatevannet i forbindelse med mye nedbør og flom. Asbjørn Tengesdal mener at det må bygges ei slik grøft. Grøfta bør være ca. en meter brei, og den må ha fall fram til bekken som krysser veien lenger vest. Det er ikke regulert inn ei slik grøft i forslaget til reguleringsplan. Eksisterende gjerde må flyttes og settes opp på nordsiden av grøfta.

Veiskråninger

Det er i referatet fra befaringen og møtet 17. februar 2021, som er skrevet av advokat Trond Selvikvåg, opplyst at det i de innledende prosessene er lagt til grunn at veiskråningene skal beholdes av grunneieren etter at utvidelsen av veien er ferdig. Det har vært drøftet å anlegge en slak veiskråning på hver side som kan slås og høstes. Dersom skråningen er slak nok, vil dette i utgangspunktet være mulig. Veien skal heves opp til 2 meter over dagens veihøyde. Det vil føre til breie og slake skråninger, som rekker langt ut over jordene. Jeg har inntrykk av at grunneieren ikke er interessert i en slik løsning. Denne løsningen anbefales ikke. Det anbefales heller ikke at grunneieren skal eie veiskråningen. Dette arealet må løses inn av utbyggerne. Det må lages en veiskråning med normalt fall på begge sider av veien. Med den foreslåtte helningen på 1:2, vil skråningene bli ca. 4 meter breie. Daglig leder i Vial, Rune Jonassen, opplyser også at de har gått bort fra slake skråninger, og det legges opp til at skråningene skal løses inn av utbyggerne.

Dreneringsrør

Det ligger i dag et plastrør langs veien, som går fram til der bekken krysser veien. Grøftevann fra Bjørn Rune Tengesdals eiendom blir ledet inn i dette røret. I forbindelse med utvidelsen

av veien, vil dette røret bli liggende under veien. Røret må derfor flyttes, eller erstattes med et annet rør, som etter utvidelse av veien må graves ned i kanten av veien.

Det er også et annet rør som ligger på skrå nordover mot naboeiendommen. Dette røret drenerer vann fra Bjørn Runar Tengesdals eiendom og naboeiendommen. Dette røret må ikke tettes i forbindelse med utvidelse av veien.

Rør under veien

Det renner en bekk fra travbanen og området innenfor. Bekken krysser veien i et stort betongrør. Grøftevannet fra den dyrka jorda som ligger nord for vegen, renner ut i bekken og videre gjennom dette røret. I forbindelse med at veien skal utvides, må dette røret forlenges, og en må legge ned et rør med en større diameter enn det som ligger der i dag. Dette vil redusere faren for flom og oversvømmelser.

Flytting av veien mot sør

Etter avkjørselen til travbanen begynner terrenget å stige litt. Her er veien foreslått utvidet på nordsiden av Hetlandsvegen, der det ligger en teig med fulldyrka jord som tilhører Bjørn Roar Tengesdal. Etter grunneiernes mening vil det være en bedre løsning om veien blir utvidet på sørsiden av eksisterende vei, der det er innmarksbeite. Svein Roald Tengesdal, som eier arealet på andre siden av veien, er positiv til dette. På denne måten vil en spare dyrka jord, som har langt større verdi enn innmarksbeite. Denne løsningen foreslås derfor.

Redusert bruk av spredeareal på innmarksbeitet

Bjørn Roar Tengesdal sprer i dag husdyrgjødsel på beitet som ligger nord for Hetlandsvegen. Den gamle Hetlandsvegen går gjennom beitet. Det er i dag mulig å kjøre på denne veien for å spre husdyrgjødsel på hele beitet. Asbjørn Tengesdal opplyser at de også kjører på den kommunale veien for å spre husdyrgjødsel, som spres med «gjødsekanon». Det vil si at gjødsla blir kastet mange meter til siden. Det er i dag lite trafikk på den kommunale veien, slik at det er mulig å spre husdyrgjødsel direkte fra veien. Begge veiene benyttes derfor.

På grunn av den økte trafikkmengden vil det ikke være mulig å spre husdyrgjødsel fra den nye og utvidede veien. Under befaringen den 17. februar 2021 ble det opplyst at veien ikke skulle gå så langt inn i skråningen at den gamle Hetlandsvegen blir ødelagt. Daglig leder i Vial, Rune Jonassen, opplyste at denne passasjen (den gamle Hetlandsvegen) skal opprettholdes etter veiutvidelsen. Den gamle Hetlandsvegen kan derfor i framtiden benyttes til å spre husdyrgjødsel.

I utgangspunktet vil det være mulig å spre husdyrgjødsel på nesten hele beitet. Men Asbjørn Tengesdal sier at på grunn av sterk og skiftende vind vil dette likevel ikke være mulig. Han opplyser at vindretningen i dette området endrer seg hele tiden. Vinden kan blåse mot nord for plutselig å dreie retning. Vinden er uberegnelig og snur uten forvarsel. Under spredningen av husdyrgjødsel kan han derfor risikere at husdyrgjødsel bli ført med vinden, slik at den faller ned på veien og skitner til biler. På grunn av den økte trafikken må bonden sette i gang tiltak for å hindre dette. Han må derfor la være å spre husdyrgjødsel nær den nye og utvidede veien. Men han kan kjøre på den gamle Hetlandsvegen eller andre markaveier. Han er usikker på hvor nært den utvidede veien han kan spre gjødsel, men han antyder en sikringssone på 40-50 meter. Veien er ca. 800 meter lang, og det er beite langs

mesteparten av denne strekningen. Med en sikringsone på 40 meter vil det være ca. 32 dekar (800 x 40 meter) som det ikke kan spres husdyrgjødsel på. Det vil da sannsynligvis ikke være mulig å spre husdyrgjødsel på den midtre delen av beitet. Dette er det for tidlig å fastslå nå. Det må kartlegges nærmere når traseen for den nye veien er fastlagt. Det må også undersøkes om det er mulig å gjøre tilpasninger ved å bygge enkle kjøreveier på beitet, som ligger på nordsiden av den nye veien. Disse kjøreveiene kan benyttes i forbindelse med gjødselspredningen.

Beitet er i dag godkjent som spredeareal. På grunn av problemene med vinden kan utvidelsen av veien føre til at det ikke kan spres husdyrgjødsel på inntil ca. 32 dekar av innmarksbeitet.

Her kan det bygges «spredelommer» langs veien for å kunne spre på deler av beitet. Hvorvidt det vil være mulig å spre husdyrgjødsel fra slike «spredelommer» langs veien må undersøkes nærmere. En gjødselvogn med gjødselkanon kan spre husdyrgjødsel hele 380 grader og 60 -80 meter til siden, alt etter trykket på strålen og vindretningen. I praksis vil dette til en viss grad være mulig. Det må i så fall bygges mange «spredelommer» langs veien. Og en vil være avhengig av vindretningen for å kunne spre husdyrgjødsel. Det er ikke mulig å spre i motvind.

Veien bør utvides på sørsiden

Det er i reguleringsplanen lagt opp til at veien med gang- og sykkelsti skal utvides på nordsiden. Terrenget her er for det meste bratt, og det vil føre til høye skjæringer enkelte steder. Sannsynligvis må også skjæringene mures med løstein for å sikre stein- og løsmasser mot å rase ned i veien. Dersom veien utvides på nordsiden slik reguleringsplanen legger opp til, vil dette også føre til at beitet reduseres. På grunn av bratt terreng og skråninger vil beitearealet bli redusert med flere dekar.

Grunneierne foreslo på befaringen den 17. februar å utvide veien på sørsiden. Det vil føre til mindre skjæringer på nordsiden der den gamle Hetlandsvegen ligger, og en vil kunne bevare mesteparten av beiten på nordsiden av veien.

Nedbygging av jord

Ifølge forslag til reguleringsplan vil 8004 kvadratmeter fulldyrka jord og 4240 kvadratmeter innmarksbeite på gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim bli nedbygd.

Graving av ei grøft på 400 meter langs veien og fram til der bekken krysser veien, vil føre til at ca. 500 kvadratmeter dyrka jord bygges ned. Den planlagte gang- og sykkelveien er 3,5 meter brei, noe som er forholdsvis breitt. Dersom bredden på gang- og sykkelveien reduseres, vil mindre jord bli nedbygd. Disse endringene er ikke med i reguleringsplanen, og de er derfor ikke med i oversikten over avgangen av jordbruksareal.

I forbindelse med at avkjørselen fra Tengesdalsvegen skal flyttes 35 meter lenger sørover, vil det bli igjen et areal på 2-2,5 dekar fulldyrka jord mellom gammel trase og ny trase. Dette arealet vil ikke bli nedbygd. Men det vil bli en liten teig som ikke kan drives på en rasjonell måte.

I tillegg til det arealet som blir nedbygd, kan spredearealet bli redusert med inntil ca. 32 dekar, fordi det på grunn av problemer med vinden ikke lenger vil være mulig å spre husdyrgjødsel på dette arealet. Dette er foreløpige og upresise beregninger. Hvor mye jord som går tapt eller blir nedbygd, vet en først når reguleringsplanen for veien er godkjent, og veien er stukket ut.

Driftsulemper

Driftsulempene er i første rekke knyttet til problemer med å bruke beitet på sørsiden av Hetlandsvegen til beite for melkekyr. Den andre hovedulempen vil være at det blir vanskeligere å spre husdyrgjødsel på beiten. Det økte trafikken med påfølgende støy, vil også bli til ulempe for grunneieren.

Avkjørsler og møteplasser

Opparbeidede avkjørsler må opprettholdes. Veiutvidelsen vil føre til behov for nye avkjørsler og møteplasser. Det må bygges «spredelommer» langs veien. Dette må planlegges sammen med grunneieren, og vil ikke bli nærmere vurdert her.

Kompensasjon av nedbygd areal med areal som eies av Hetlandsskogen

Næringsparken skal bygges på en del av Hetlandsskogen; gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim. Parken skal bygges et stykke inn på eiendommen. Det vokser skog på det arealet som grenser opp til de berørte grunneierne. Det vil være mulig å hogge skogen og rydde beite som kan erstatte det arealet som grunneierne må avstå til veiutvidelsen. Det er mulig at det også kan nydyrkes jord, som erstatte det arealet som Bjørn Roar Tengesdal må avstå i forbindelse med veiutvidelsen. Dette er ikke undersøkt nærmere. Men det spilles inn som en mulig løsning, som partene bør vurdere. Bjørn Roa Tengesdal vil da kunne opprettholde jordbruksarealet sitt og husdyrholdet på garden, men han vil få lenger kjørevei til det arealet som ligger lengst borte.

Skulle partene bli enige om en slik løsning, bør en undersøke mulighetene for at dette kan gjennomføres gjennom et frivillig eller minnelig jordskifte. Partene i en jordskiftesak vil være gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim og gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim. Det vil være mulig å gjennomføre et frivillig jordskifte der alle tre eiendommene er med.

Oppsummering av konsekvensene for gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim og avbøtende tiltak

Dette er en oppsummering av konsekvensene for eiendommen basert på forslaget til reguleringsplan. Samtidig blir det pekt på avbøtende tiltak for å redusere og kompensere for ulempene.

Med hensyn til reduksjonen av buskapen tar vi utgangspunkt i hvor mange melkekyr buskapen må reduseres med på grunn av nedbygging av areal og tap av spredeareal. Ei melkeku defineres som en gjødseldyrenhet. Det vil si at ei melkeku trenger et spredeareal på 4 dekar fulldyrka jord. Innmarksbeitet har vanligvis 60 prosent effektivt spredeareal i forhold til fulldyrka jord. Gjødselvarselsforskriften er under revidering, og det er gitt klare signaler fra Landbruksdepartementet om at kravet til spredeareal vil bli innskjerpet.

Tap av jord:

8 dekar fulldyrka jord og 4,24 dekar innmarksbeite.

Godkjent spredeareal ute av bruk

Redusert dyretall på grunn av redusert spredeareal

Tap av dyrka jord	8 dekar
Tap av innmarksbeite, 4 dekar x 60 % =	2,4 dekar
Sum	10,4 dekar

Reduksjon av buskapen

Reduksjon av buskapen 10,4 dekar : 4 dekar = 2,6 kyr. På grunn av tap av areal må buskapen reduseres med 3 melkekyr.

I tillegg kommer godkjent spredeareal som det ikke lenger vil være mulig å spre husdyrgjødsel på, på grunn av problemene med vinden som stadig skifter retning. Dette arealet er anslått til ca. 30 dekar innmarksbeite. Effektivt spredeareal blir 32 dekar x 60 % = 19,2 dekar. Reduksjon av buskapen blir her 19,2 dekar : 4 dekar = 4,8 kyr. På grunn av at det godkjente spredearealet ikke lenger kan brukes til spredeareal, må buskapen reduseres med 5 melkekyr. Dette anslaget er usikkert. Men det viser likevel at det vil være viktig å opprettholde spredearealet på eiendommen.

Avbøtende tiltak her vil være makebytte med Hetlandsskogens eiendom, der jordbruksareal som blir nedbygd, blir erstattet og makebyttet med gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim.

Avvikling av melkeproduksjonen

På grunn av den økte trafikken, kan melkekyrne ikke lenger drives over på andre siden av veien for å beite der. Det er ikke annet beite i nærheten som kan brukes til melkekyrne. Konsekvensen her blir at melkeproduksjonen må avvikles.

Avbøtende tiltak her vil være å bygge en feundergang under veien for at melkeproduksjonen kan opprettholdes. Det må installeres pumpe for å få bort vannet. Et annet avbøtende tiltak vil være å heve hele eller deler av den fulldyrka jorda på nordsiden av veien, slik at dette blir tørrere, og slik at det kan brukes til beite. Da vil en også slippe å bygge feundergangen.

Økte problemer med flom på grunn av at veien heves

Problemene med flom vil bli større på grunn av veien heves inntil 2 meter over dagens nivå på veien. Økte flomproblemer kan til en viss grad løses med å grave ei grøft på nordsiden av veien, som går over sletta.

Driftsmessige problemer på grunn av økte biltrafikk og støy

Disse problemene er det vanskelig å anslå og heller ikke konsekvensene. Men det er påregnelig at den økte trafikken vil føre til store ulemper for bøndene. Det er vanskelig å komme med forslag til avbøtende tiltak her.

Drensrør på nordsiden av veien blir liggende under veien

Det må legges et nytt rør langs nordsiden av veien, der grøftene fra teigen på nordsiden av veien må koples til.

Forslag til endring av reguleringsplanen

Fra avkjørselen til travbanen og vestover mot Hetlandsskogen bør utvidelse av veien flyttes til sørsiden.

For å redusere avgangen av dyrka jord og beite bør en vurdere å redusere bredden på gang- og sykkelveien og midtrabatten mellom selve veien og gang- og sykkelveien.

Veien bør utvides med ei grøft på en meter som graves på nordsiden av veien.

Utarbeide en plan for heving av deler av jordbruksarealet på gnr. 81, bnr. 4 i Bjerkreim, som ligger på nordsiden av veien.

Det må reguleres inn «spredelommer» langs veien som det kan spres husdyrgjødsel fra.

Konsekvenser for gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim

Eiendommen eies av Svein Roald Tengesdal. Eiendommen har 125 dekar fulldyrka jord og 90 dekar innmarksbeite. Han driver med melkeproduksjon og kombinert griseproduksjon. Det leies ikke jord i tillegg til eget areal. Buskapen består av 20 melkekyr (jerseykyr), 35 kalver og ungdyr, 25 årspurker pluss oppføring av 400 slaktegriser. Svein Roald Tengesdal har ikke sauer, men bror hans leier saubeite av han.

Utvidelse av veien der det er beite

Ifølge reguleringsplanen er det på denne eiendommen mest beite som vil gå tapt på grunn av veiutvidelsen. Det gjelder beite som ligger lengst vest på eiendommen, mot Hetlandsskogen. Her er det foreslått å utvide ca. 400 meter av Hetlandsvegen på nordsiden.

Svein Roald Tengesdal mener at det største problemet for han vil være at det blir umulig å spre husdyrgjødsel på beitenene, på grunn av veiutvidelse og den økte trafikkmengden. Svein Roald Tengesdal kjører i dag på Hetlandsvegen under gjødselspredningen. Han bruker tankvogn med «gjødselkanon». Etter veiutvidelsen vil han ikke lenger kunne kjøre på Hetlandsvegen for å spre husdyrgjødsel. Under befaringen den 17. februar drøftet partene forskjellige løsninger for å redusere problemer med vanskeligere adkomst til disse arealene, herunder tilrettelegging av traktoradkomst langs veien eller avkjørslar for bedre å kunne spre gjødsel på de omtalte arealene. Hvorvidt det vil være mulig å spre husdyrgjødsel fra slike «spredelommer» langs veien må undersøkes nærmere. En gjødselvogn med «gjødselkanon» kan spre husdyrgjødsel hele 380 grader og i en lengde på 60 -80 meter, alt etter trykket på strålen og vindretningen. I praksis vil dette til en viss grad være mulig å spre husdyrgjødsel fra slike «spredelommer». Men det må bygges mange «spredelommer» langs veien for å kunne spre på mesteparten av beitearealet. Og en vil være avhengig av vindretningen for å kunne spre gjødsel. Det er ikke mulig å spre i motvind.

Ut fra foreløpige beregninger vil det ikke vil være mulig å spre husdyrgjødsel på ca. 60 dekar av det beitet som Svein Roald Tengesdal sprer husdyrgjødsel på i dag. På dette arealet vil det også være vanskelig å bruke traktor for å spre kunstgjødsel. Lengst nede i bakken der beitet begynner, er det et areal på ca. 20 dekar, der det vil være mulig å spre husdyrgjødsel. Det er en vei der i dag. Men det er mulig at det i tillegg må bygges en traktorvei langs Hetlandsvegen for å få dette til.

Beitene som det ikke kan spres gjødsel på, vil kunne bli brukt som ugjødsla beite eller utmarksbeite. På grunn av at det ikke blir gjødslet, vil avlingene bli små. Det er stor sannsynlighet for at deler av beitet må regnes som tapt på grunn av den nye veien. Men det er vanskelig å fastslå dette med nøyaktighet i dag, før reguleringsplanen for veien er godkjent og en ser hvor veien vil bli liggende i terrenget.

Nedbygging av jord

Ifølge reguleringsplanen er det beregnet at 1084 kvadratmeter fulldyrka jord og 4924 kvadratmeter innmarksbeite vil bli nedbygd. På grunn av omleggingen av veien lengst vest mot Hetlandsskogens eiendom, vil 1070 kvadratmeter innmarksbeite bli tilbakeført. Dette arealet vil bli liggende på sørsiden av veien, og det er derfor usikkert om det vil kunne gjødsles med husdyrgjødsel.

Foreløpige beregninger viser at utvidelsen fører til at det ikke lenger kan spres husdyrgjødsel på areal som i dag er godkjent som spredeareal. Dette arealet anslås til ca. 60 dekar.

Dersom hele eller deler av veien blir utvidet på sørsiden av eksisterende vei, vil enda mer beite bli nedbygd. Dette vil bli klarlagt når reguleringsplanen er ferdig godkjent. Veien her er ca. 850 meter lang. Dersom veien utvides på sørsiden, vil det fører til at mindre beite på nordsiden av veien blir nedbygd.

Avkjørsler og møteplasser

Opparbeidede avkjørsler må opprettholdes. Veiutvidelsen vil føre til behov for nye avkjørsler og møteplasser. Det må bygges «spredelommer» langs veien. Dette må planlegges sammen med grunneieren, og vil ikke bli nærmere vurdert her.

Driftsulempen

Driftsulempene vil hovedsakelig være at det blir mye vanskeligere å spre husdyrgjødsel på beiten.

Kompensasjon av nedbygd areal med areal som eies av Hetlandsskogen

Næringsparken skal bygges på en del av Hetlandsskogen; gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim. Parken skal bygges et stykke inn på eiendommen. Det vokser skog på det arealet som grenser opp til de berørte grunneierne. Det vil være mulig å hogge skogen og rydde beite som kan erstatte det arealet som grunneierne må avstå til veiutvidelsen. Det er mulig at det også kan nydyrkes jord, som erstatte det arealet som Svein Roald Tengesdal må avstå til veiutvidelsen. Han vil da kunne opprettholde jordbruksarealet sitt, men han vil få lenger avstand til det arealet som ligger lengst borte.

Dette er ikke undersøkt nærmere. Men det spilles inn som en mulig løsning, som partene bør vurdere. Skulle partene bli enige om en slik løsning, bør en undersøke mulighetene for at dette kan gjennomføres gjennom et frivillig eller minnelig jordskifte. Partene i en jordskiftesak vil være gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim. Det vil være mulig å gjennomføre et frivillig jordskifte der alle tre eiendommene er med.

Oppsummering av konsekvensene for Gnr. 81, bnr. 12 i Bjerkreim og avbøtende tiltak

Dette er en oppsummering av konsekvensene for eiendommen basert på forslaget til

reguleringsplan. Samtidig blir det pekt på avbøtende tiltak for å redusere og kompensere for ulemper.

Med hensyn til reduksjonen av buskapen tar vi utgangspunkt i hvor mange melkekyr buskapen må reduseres med på grunn av nedbygging av areal og tap av spredeareal. Ei melkeku defineres som en gjødseldyrenhet. Ei melkeku trenger et spredeareal på 4 dekar fulldyrka jord. Innmarksbeitet har vanligvis 60 prosent effektivt spredeareal i forhold til fulldyrka jord. Gjødselvareforskriften er under revidering, og det er gitt klare signaler fra Landbruksdepartementet om at kravet til spredeareal vil bli innskjerpet.

Tap av jord:

1,1 dekar fulldyrka jord og 4,9 dekar innmarksbeite.

Godkjent spredeareal ute av bruk

Redusert dyretall på grunn av redusert spredeareal

Tap av dyrka jord	1,1 dekar
Tap av innmarksbeite, 4,9 dekar x 60 % =	2,9 dekar
Sum	4,0 dekar

Reduksjon av buskapen

Reduksjon av buskapen 4 dekar : 4 dekar = 1 ku På grunn av tap av areal må buskapen reduseres med 1 melkeku. Her er det ikke tatt hensyn til at ett dekar beite vil bli tilbakeført. Dette skyldes at det er usikkert om dette arealet vil bli fullverdig beite, fordi det er usikkert om det vil være mulig å spre husdyr på beitet på nedsiden av veien.

I tillegg kommer godkjent spredeareal som det ikke lenger vil være mulig å spre husdyrgjødsel på, på grunn av at det på grunn av den økte trafikken på den nye veien. Problemene med vinden som stadig skifter retning her vil også gjøre det vanskelig å spre husdyrgjødsel langs veien. Dette arealet er anslått til ca. 60 dekar innmarksbeite. Effektivt spredeareal blir 60 dekar x 60 % = 36 dekar. Reduksjon av buskapen blir her 36 dekar : 4 dekar = 9 melkekyr. Dette anslaget er usikkert. Det er mulig at det vil være mulig å spre på deler av dette beitearealet dersom det bygges «spredelommer» langs den utvidede veien. Da vil en større del av det godkjente spredearealet kunne utnyttes.

Avbøtende tiltak her vil være makebytte med Hetlandsskogens eiendom, der jordbruksareal som blir nedbygd, blir erstattet og makebyttet med gnr. 80, bnr. 8 i Bjerkreim.

Driftsmessige problemer på grunn av økte biltrafikk og støy

Disse problemene er det vanskelig å anslå og heller ikke konsekvensene. Men det er påregnelig at den økte trafikken vil føre til store ulemper i forbindelse med spredningen av husdyrgjødsel, noe som det er gjort rede for tidligere.

Forslag til endring av reguleringsplanen

Fra avkjørselen til travbanen og vestover mot Hetlandsskogen bør utvidelse av veien flyttes til sørsiden.

Det må reguleres inn «spredelommer» langs veien som det kan spres husdyrgjødsel fra.

For å redusere avgangen av dyrka jord og beite bør en vurdere å redusere bredden på gang- og sykkelveien og midtrabatten mellom selve veien og gang- og sykkelveien.

Avsluttende merknader

Utviding av den kommunale veien som går fra Tengesdalsvegen og til Hetlandsskogen vil føre til store ulemper for de to eiendommene som blir berørt av tiltaket. Viktig jordbruksareal vil bli nedbygd, samtidig som den økte trafikken med påfølgende støy, vil være negativt for grunneierne. Konsekvensene vil bli at melkeproduksjonen må reduseres og i verste fall avvikles. Men det er mulig å sette i verk flere avbøtende tiltak for å redusere eller til en viss grad kompensere for ulempene, noe som det er gjort rede for i denne utredningen. De ulike løsningene er betinget av et godt samarbeid mellom utbyggerne og de berørte grunneierne.

Særheim, 12. mars 2021

Olav Magne Tonstad